

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

**Ijtimoiy-gumanitar
fanlarning dolzarb
muammolari**

5-son (4-jild)

2024

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 5 (4) - 2024

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2024

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Абдор – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

Турсунов Равшан Нормуратович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Холикулов Ахмаджон Боймаҳамматович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Габриэльян Софья Ивановна – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Миллий Университети.

08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Насирходжаева Дилафруз Сабитхановна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Остонокулов Азамат Абдукаримович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент молия институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Ҳожаев Азизхон Саидалоҳонович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Фарғона политехника институти

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакарров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликов Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Саидова Камола Усканбаевна – фалсафа фанлари доктори, “Tashkent International University of Education” халқаро университети;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Ўроқова Ойсулув Жамолиддиновна – фалсафа фанлари доктори, доцент, Андижон давлат тиббиёт институти, Ижтимоий-гуманитар фанлар кафедраси мудир;

Носирходжаева Гулнора Абдукаҳхаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Турдиев Бехруз Собирович – фалсафа фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Бухоро давлат университети.

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилович – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳасанов Шавкат Аҳадович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Бахронова Дилрабо Келдиёровна – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Мирсанов Ғайбулло Қулмуродович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Раҳман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич – филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАР:

Ахмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуратовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат хавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Утемуратов Махмут Ажимуратович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳакимов Комил Бахтиярович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Юсупов Сардорбек Баходирович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD), Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби;

Жўраев Шерзод Юлдашевич – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Бабаджанов Атабек Давронбекович – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Раҳматов Элёр Жумабоевич – юридик фанлар номзоди, Тошкент давлат юридик университети;

13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Ҳашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Қаюмова Насиба Ашуровна – педагогика фанлари доктори, профессор, Қарши давлат университети;

Тайланова Шохидат Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент;

Жуманиёзова Муҳайё Тожиевна – педагогика фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Ибрахимов Санжар Урунбаевич – педагогика фанлари доктори, Иқтисодиёт ва педагогика университети;

Жавлиева Шахноза Баходировна – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети;

Бобомуротова Латофат Элмуродовна – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети.

19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Василя Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбахор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психологияси кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Шамшетова Анжим Караматдиновна – психология фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарканд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

Содиқова Шоҳида Мархабоевна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси.

22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодира Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пўлатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атақулович – сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич – сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхатига киритилган.

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари” электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

<i>Ismoilov Ubaydulla Mamat o'g'li</i> OHANGARON VODIYSI AHOLISINING QADIMGI VA O'RTA ASRLAR DAVRI MAFKURAVIY DUNIYO (SUYURLITEPA YODGORLIGIDAN TOPILGAN MODDIY MANBALAR ASOSIDA)	16-26
<i>Elmurotov, Bahodir Abdugapporovich</i> KALTAMINOR MADANIYATINING GENEZISI MASALALARI	27-33
<i>Nafiddinova, Xosiyat Ravshanovna</i> OILAVIY MAROSIMLAR VA ULARNING TARIXIY ADABIYOTLARDA YORITILISHI	34-37
<i>Eshmo'minov, Ozodbek Ziyodulla o'g'li</i> DEMOGRAFIK JARAYONLARNING BORISHI: SURXON VOHASI MISOLIDA (1925-1946 YY.)	38-41
<i>Akobirov, Mirjalol Ximmatovich</i> SULTON JALOLIDDIN MANGUBERDINING YAQIN SHARQ VA KICHIK OSIYO DAVLATLARI BILAN DIPLOMATIK ALOQALARI	42-46
<i>Маматалиева Сурайё Бобомуратовна</i> ШИША ВА ШИШАСОЗЛИК ТАРИХШУНОСЛИГИ	47-52
<i>Далакъян, Жанна Сейрановна</i> АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ДУХОВНО-НРАВСТВЕННОЙ КУЛЬТУРЫ МОЛОДЕЖИ ВОЗМОЖНЫЕ ПУТИ РЕШЕНИЯ	53-56

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

<i>Эргашев, Рахматулла Хидирович, Узақов, Жамшид Норбоевич</i> ЗИЁРАТ ТУРИЗМ ТАРМОҒИНИНГ ИҚТИСОДИЙ ВА ИЖТИМОЙ САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШ ЙЎЛЛАРИ	57-62
<i>Очилов, Фарходжон Шавкатжон ўғли</i> БАҲОЛАНГАН МАЖБУРИЯТЛАР АУДИТИДА ИЧКИ НАЗОРАТ ТИЗИМИНИ ЎРГАНИШ ҲАМДА БАҲОЛАШ	63-71
<i>Raxmatov, Adxam Itolmasovich</i> TURIZM SOHASIDA MALAKALI KADRLAR TAYYORLASH VA BANDLIGINI TA'MINLASHNING XORIJIY MAMLAKATLAR MODELLARI TAHLILI	72-80
<i>Murodova, Nargiza Utkirovna</i> BARQAROR TURIZM MARKETING STRATEGIYASI SIFATIDA	81-85
<i>Мадаминов, Инъомжон Озодович</i> КОРХОНАЛАР ИНВЕСТИЦИОН ВА ИННОВАЦИОН ФАОЛЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШДА СОЛИҚЛАРНИНГ ЎРНИ	86-93
<i>Abdusalomov, Jaxongir O'ktam o'g'li</i> TIJORAT BANKLARIDA JISMONIY SHAXSLAR KREDITLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	94-101
<i>Кулибоев, Азамат Шоназарович</i> ДАВЛАТ ТИББИЁТ ТАШКИЛОТЛАРИДА МОЛИЯВИЙ АКТИВЛАР ҲИСОБИ ВА НАЗОРАТИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ	102-111

Мараимова, Умида Исмаилжановна

КОРХОНА БОШҚАРУВИ АМАЛИЁТИДА МАРКЕТИНГ ДАСТУРЛАРИНИ АМАЛ ҚИЛИШИГА
БАҒИШЛАНГАН КОНЦЕПЦИЯЛАР 112-120

Askarova Sevvara Baxtiyorovna

RAQAMLI IQTISODIYOT DAVRIDA BIZNES VA TADBIRKORLIKNING АНАМИЯТИ 121-125

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

Ўроқова Ойсулув Жамолiddиновна

ИЛК ЎРТА АСРЛАР ШАРҚ САНЪАТИДА РОМАНТИК ЙЎНАЛИШНИНГ ЭСТЕТИК
АСОСЛАРИ 126-133

Rizaev, Nodir Sobirovich

XX ASR BOSHLARIDA BUHORO JADIDLARINING IJTIMOYI- SIYOSIY QARASHLARI..... 134-138

Шукруллаева Гулчеҳра Насруллаевна

ЖАЗО ГЕНЕЗИСИДАГИ АХЛОҚИЙ МУҲИТ ЖАРАЁНИНИ КОНЦЕПТУАЛ ТАДБИҚ
ЭТИШНИНГ ФАЛСАФИЙ МАСАЛАЛАРИ 139-144

Shokirov Tohirjon Nurmatatovich

MADANIYAT VA SAN'AT FALSAFASINING VAHS MAVZULARI 145-149

Ulug'murodov Elyor Saydulloevich

GNOSEOLOGIYADA TASAVVUFIIY TAJRIBANI O'RNI VA ANAMIYATI 150-154

Ganiev Sherxon Meytanboevich

HOZIRGI DAVR FANI VA FALSAFASIDA MADANIY VA MA'NAVIY-AXLOQIY TANLOVNI
NAMOYON BO'LISH SHAKLLARI 155-164

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

Daliev Madina Xabibullaevna, Kristian Kapone, Satibaldiyeva Nigora Alimqul qizi

TERMINOLOGIYADA TERMIN VA UNGA TENG BO'LGAN TUSHUNCHALARNING
TADQIQI 165-178

Chorieva Iroda Kurbonboevna

TARKIBIDA TIBBIYOT XODIMLARI NOMLARI BO'LGAN INGLIZ VA O'ZBEK MAQOLLARINING
TURLI HUSUSIYATIGA KO'RA TASNIFI 179-183

Sharipov, Abdulaziz Akmalovich

GID-TARJIMONLAR NUTQINING O'RGANILISH ASPEKTLARI 184-188

Urinova Tursunoy Urin kizi

LIBOS DIZAYNI VA MODASINING SHAKLLANISH VA RIVOJLANISH DAVRLARI HAMDA
YO'LLARI 189-193

Норматова Шоира Умаровна, Абдурахманова Меҳрибон Дустмуродовна

ТИЛ ТАЪЛИМИДА БАДИИЙ АДАБИЁТ ЎҚИТИШ УСУЛЛАРИ 194-199

Eshniyazova Maysara Beknazarovna

«SIROJUL MUSLIMIN» VA «ARBA'IN» ASARLARIDA G'OYAVIY-BADIIY TAHLILI 200-208

Nazarov, Sardor Shamurodovich

INGLIZ VA O'ZBEK TILI SO'Z BIRIKMALARI STRUKTUR-SEMANTIK XUSUSIYATLARNING
QIYOSIY ASPEKTDА O'RGANILISHI 209-213

<i>Bazarbaeva Albina Mingaliyevna</i> RANG TURLARI VA ULARNI TAHLIL QILISH: SEMANTİK VA STILISTİK	214-218
<i>Бердиева, Зулфия Сафаровна</i> ИСПОЛЬЗОВАНИЕ АНТРОПОНИМОВ В НЕМЕЦКИХ СКАЗКАХ	219-223
<i>Адилова Дилором Кадировна</i> ЎЗБЕК ВА РУС ТИЛЛАРИДАГИ ШЕЪРИЙ МАТНЛАРДА “АЁЛ” ШАХСИЙ ФАЗИЛАТЛАРИНИ ИФОДАЛОВЧИ СЎЗЛАРНИНГ СЕМАНТИК МАЙДОНИ ТАСВИРИ	224-230
<i>Хасанова Юлдуз Мухтор қизи</i> ШАРҚ ВА ҒАРБ ҲАЙВОНЛАР ҲАҚИДАГИ ЭРТАКЛАРИДА “АХЛОҚ” МОТИВИНИНГ БАДИИЙ КОНЦЕПТУАЛЛАШУВИ	231-236
<i>Олимова Хуршида Вайдиллаевна</i> ИНГЛИЗ ВА ЎЗБЕК ТИЛЛАРИДА ЛАҚАБЛАРНИНГ СТИЛИСТИК ИМКОНИАТЛАРИ	237-243
<i>Polvonniyozova Mahliyo O'ktamjon qizi</i> IKKINCHI TILNI EGALLASHDA AFFEKTIV OMILLARNING ROLI	244-247
<i>Normamatov Farrux Komiljon o'g'li</i> YAXSHILIK KONSEPTINING INGLIZ MILLIY MADANIYATIDAGI AHAMIYATI	248-253
<i>Yakubov Faxriddin</i> SAYLOVOLDI SIYOSIY DISKURSI XUSUSIYATLARI	254-259
<i>Bekmuratova Dilbar Xushmamatovna</i> TA'LIM TERMINOLOGIYASIDAGI ANTONIMIM: TAHLIL VA PEDAGOGIK AMALIYOT UCHUN MA'LUMOTLAR	260-264
<i>Sharofova Sevinch Jamoliddin qizi</i> OMON MATJON SHE'RIYATIDA ALLITERATSIYA	265-269
<i>Amonova Dilshoda Azamatovna</i> ERTAKLARNING BOLALAR ADABIYOTIDAGI O'RNI	270-276
<i>Tuxtayeva Dildora Zokirovna</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA INSON AQLIY QOBILIYATINI IFODALOVCHI FRAZEOLOGIK BIRLIKLARNING STILISTIK XUSUSIYATLARI	277-281
<i>Sattorova Nafisa Isomidinovna</i> O'YBEK IJODIDA BADIY KONSEPTNING VOQELANISHI	282-285
12.00.00 – YURIDIK FANLAR	
<i>Абдурахманова Нодирахон</i> ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ТЕХНОЛОГИЙ БЛОКЧЕЙН И СМАРТ-КОНТРАКТОВ (СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ)	286-290
<i>Турғунов Муроджон Турсунбоевич</i> “АВЕСТО”ДА КИШИЛАР ЎРТАСИДАГИ ЎЗАРО МУНОСАБАТЛАРИГА ВА ОДОБ-АХЛОҚҚА ҚАРШИ ЖИНОЯТЛАРНИНГ ИФОДАЛАНИШИ	291-298

<i>Султонов Мухсинжон Муқимович</i> АХБОРОТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИБ ЎЗГАЛАРНИНГ МУЛКИНИ ТАЛОН-ТОРОЖ ҚИЛИШ ТУШУНЧАСИ	299-309
<i>Ходжиев Юнус Мухитдинович</i> АХБОРОТ ХАВФСИЗЛИГИНИ ҲУҚУҚИЙ ТАЪМИНЛАШНИНГ АЙРИМ МАСАЛАЛАРИ	310-315
<i>Makhmudova Khurmat Mukhtorovna</i> МЕХНАТ ҲУҚУҚИНИНГ КОНСТИТУТСИЯВИЙ АСОСЛАРИ ВА КАФОЛАТЛАРИ	316-330
<i>Nurullayev Shoxrux Shuxratillayevich</i> ҚУРИЛИШ СОҲАСИДА АТРОФ-МУҲИТНИ ҲУҚУҚИЙ МУҲОФАЗА ҚИЛИШДА РАҚАМЛАСHTIRISH VA ZAMONAVIY TENDENSIYALAR	331-337
<i>Otamirzayev Oybek Murodullo o'g'li</i> O'ZBEKISTONDA PLASTIK CHIQUINDILARDAN FOYDALANISHNI CHEKLASHNING HUQUQIY MASALALARI VA HORIJ TAJRIBASI	338-341
<i>Safarov Jamshid Ismoilovich</i> XALQARO HUQUQ DOKTRINASIDA SHARTNOMA MAJBURIYLIGIGA ROZILIKNI IFODALASH INSTITUTINING SHARTNOMANING HAQIQIY EMASLIGI, AMAL QILISHINI BEKOR QILISH, TUGATISH VA TO'XTATIB TURISHDA AHAMIYATI	342-349
<i>Шарипов Санжар Собирович, Бозоров Азимжон Ахатович</i> ОММАВИЙ ТАДБИРЛАРНИ ТАШКИЛ ЭТИШ ВА ЎТКАЗИШ ВАҚТИДА ЖАМОАТ ТАРТИБИНИ САҚЛАШ ФАОЛИЯТИНИ БОШҚАРИШНИНГ МОҲИЯТИ, АҲАМИЯТИ ВА ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ	350-357
<i>Normurodova Behro'za Xolmo'minovna</i> РАҚАМЛИ ОСHIQ МАНБАЛАР ВА ULARDAN РАҚАМЛИ КРИМИНАЛИСТИКАДА FOYDALANISH	358-366
<i>Неъматов Азизбек Ғолибжон ўғли</i> ДАСТЛАБКИ ТЕРГОВДА ЖИНОЯТЛАРНИНГ ОЛДИНИ ОЛИШ ВАЗИФАСИНИНГ МОҲИЯТИ ВА АҲАМИЯТЛАРИ	367-373
<i>Дадабоева Дилфуза Нурматовна</i> ТАДБИРКОРЛИК ФАОЛИЯТИДА НОДАВЛАТ НОТИЖОРАТ ТАШКИЛОТЛАРНИНГ ИШТИРОКИ АҲАМИЯТИ	374-378
<i>O'razbayev Laziz Shuhrat o'g'li</i> МУҲИМ РАҚАМЛИ ИНФРАТУЗИЛМАЛАРГА НИСБАТАН АМАЛГА ОШИРИЛАДИГАН ҲУЈУМЛАР VA ULARNING OLDINI OLISH	379-383
13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI	
<i>Xudoyberganov Doniyor Yangiboy o'g'li</i> BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINING KOGNITIV KOMPETENTSIYASINI RIVOJLANTIRISHNING ZARURIYATI	384-388
<i>Hazratov Fazliddin Xikmatovich</i> ОБЪЕКТГА YO'NALTIRILGAN DASTURLASH TILLARI ORQALI TALABALARINING KASBIY KOMPETENSIYASINI SHAKLLANTIRISH	389-393

<i>Khojamkulov Rasulbek Kurbon oqli</i> BO'LAJAK MUHANDISLARNI LOYIHALASH KOMPETENSIYALARINI KOMPYUTER GRAFIKASI YORDAMIDA RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI	394-398
<i>Zakirova Zulhumor Zoirjonovna</i> МУСТАҚИЛ ТАЪЛИМ ОЛИШ ШАКЛИ СИФАТИДА ТАНҚИДИЙ ФИКРЛАШ ҚОБИЛИЯТИНИ ОШИРИШДА ЎҚИТУВЧИ САВОЛ ЖАВОБЛАРИНИ ЎРНИ	399-404
<i>Eshnazarov Murod Karimovich</i> BO'LAJAK O'QITUVCHILARNI GERMENEVTIK YONDASHUV ASOSIDA KASBIY FAOLIYATGA TAYYORLASHNI TAKOMILLASHTIRISH	405-410
<i>Mengliqulov Xayrulla Aliqulovich</i> TALABA QIZLARING SUZISH MALAKA VA KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISHDA DIFFERENSIAL YONDASHUV	411-415
<i>Komilova Dildora Gulamjonovna</i> INGLIZ TILI O'QITISH BO'YICHA IQTISODIYOT TALABALARINING KASB-KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISH	416-420
<i>Turdimurodov Dilmurod Yo'ldoshevich</i> SPORTCHILARNING BOKSDAGI TEXNIK HARAKATLARIGA MOSLASHISH REAKSIYALARI	421-426
<i>Abdullayev Dilshod Xamidullo o'g'li</i> BOLALARGA HARAKATLI O'YINLARNI O'RGATISH SHARTLARI VA USULLARI	427-432
<i>Axmedov Akmal Yusufovich</i> OLIY TA'LIM JARAYONIDA BO'LAJAK PSIXOLOGLARNI KASBIY FAOLIYATGA TAYYORLASHNING MUHIM MEZONLARI	436-440
<i>Donisheva Gulro'y Axrorqul qizi</i> CHET TILINI O'RGANISH JARAYONIDA AKTDAN FOYDALANISH	441-444
<i>Qurbonboyeva Dilfuza Shukur qizi</i> TALABALARNING MULOQOT KOMPETENSIYALARINI SHAKLLANTIRISH	445-449
<i>Эркабоев Ойбек Мухаммаджонович</i> ТЕМПЫ ПРИРОСТА ПОКАЗАТЕЛЕЙ СПЕЦИФИЧЕСКИХ КООРДИНАЦИОННЫХ СПОСОБНОСТЕЙ ДЕТЕЙ 6 ЛЕТ	450-456
<i>Абатов Жалғасбай Орынбаевич</i> ТАСВИРИЙ САНЪАТ ДАРСЛАРИНИ ТАРИХ ФАНИГА БОҒЛАБ ЎҚИТИШ	457-463
<i>Akramjonova Feruza Akramjonovna</i> МАКТАВГАСНА ТА'LIM TASHKILOTIDA INNOVATSION TA'LIM MUHITINING TA'LIM - TARBIYA JARAYONIGA TA'SIRI	464-468
<i>Mahmudova Zulfiya Xomitovna</i> МАКТАВГАСНА ТА'LIM TASHKILOTI VA OILA HAMKORLIGI	469-476
<i>Abdunosiyeva Mahmuda Xamidullo qizi</i> ХИТОЙ ТА'LIM ТИЗИМИНИНГ О'ЗИГА ХОС ЈИНАТЛАРИ	477-483
<i>Boboqulov Chori Urolovich</i> BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA AQLIY QOBILİYATLARNI SHAKLLANTIRISHDAGI PEDAGOGIK MUAMMOLAR VA ULARNING YECHIMI	484-489
<i>Есанова Гулчеҳра</i> ЁШ ФУТБОЛЧИЛАРНИ ЖИСМОНИЙ ТАРБИЯЛАШ ТАМОЙИЛЛАРИ ВА УСУЛЛАРИ	490-497

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Volume 4, Issue 5 (may, 2024). -500 p.

CONTENTS

07.00.00 – HISTORICAL SCIENCES

<i>Ismailov Ubaydulla Mamat ugli</i> THE IDEOLOGICAL WORLD OF THE ANCIENT AND MEDIEVAL POPULATIONS OF THE OHANGARON VALLEY (BASED ON MATERIAL SOURCES FOUND AT THE SUYURLITEPA SITE)	16-26
<i>Elmuratov, Bakhodir Abdugapparovich</i> QUESTIONS OF GENESIS OF KELTAMINORA CULTURE.....	27-33
<i>Nafiddinova, Khosiat Ravshanovna</i> FAMILY CEREMONIES AND THEIR COVERAGE IN HISTORICAL LITERATURE	34-37
<i>Eshmominov, Ozodbek Ziyodulla ugli</i> PROGRESS OF DEMOGRAPHIC PROCESSES: THE CASE OF SURKHAN OASIS (1925-1946 YY.)	38-41
<i>Akobirov, Mirjalol Ximmatovich</i> DIPLOMATIC RELATIONS OF SULTAN JALOLIDDIN MANGUBERDI WITH THE STATES OF THE MIDDLE EAST AND ASIA MINOR	42-46
<i>Mamatalieva Surayyo Bobomuratovna</i> HISTORIOGRAPHY OF GLASS AND GLASSMAKING	47-52
<i>Dalakyan, Janna Seyranovna</i> CURRENT PROBLEMS OF SPIRITUAL AND MORAL CULTURE YOUTH POSSIBLE SOLUTIONS	53-56

08.00.00 – ECONOMIC SCIENCES

<i>Ergashev, Rahmatulla Khidirovich, Uzakov, Jamshid Norboyevich</i> WAYS TO INCREASE THE ECONOMIC AND SOCIAL EFFICIENCY OF THE PILGRIMAGE TOURISM NETWORK	57-62
<i>Achilov, Farkhodjon Shavkatjon o'g'li</i> STUDYING AND ASSESMENT OF THE INTERNAL CONTROL SYSTEM IN THE AUDIT OF PROVISIONS	63-71
<i>Rakhmatov, Adkham Itolmasovich</i> ANALYSIS OF FOREIGN COUNTRY MODELS OF TRAINING AND EMPLOYMENT OF QUALIFIED PERSONNEL IN THE FIELD OF TOURISM	72-80
<i>Murodova, Nargiza Utkirovna</i> SUSTAINABLE TOURISM AS A MARKETING STRATEGY	81-85
<i>Madaminov, Inomjon Ozodovich</i> THE ROLE OF TAXES IN ENSURING INVESTMENT AND INNOVATION ACTIVITY OF ENTERPRISES	86-93
<i>Abdusalomov, Jahongir O'ktam o'g'li</i> DIRECTIONS FOR IMPROVING PERSONAL LOANS IN COMMERCIAL BANKS	94-101

<i>Kuliboyev, Azamat Shonazarovich</i> IMPROVING ACCOUNTING AND CONTROL OF FINANCIAL RESOURCES IN STATE MEDICAL ORGANIZATIONS	102-111
<i>Maraimova, Umida Ismailjanovna</i> CONCEPTS DEDICATED TO THE IMPLEMENTATION OF MARKETING PROGRAMS IN ENTERPRISE MANAGEMENT OPERATIONS	112-120
<i>Askarova Sevara Bakhtiyorovna</i> THE IMPORTANCE OF BUSINESS AND ENTREPRENEURSHIP IN THE ERA OF THE DIGITAL ECONOMY	121-125

09.00.00 – PHILOSOPHICAL SCIENCES

<i>Uroкова Aysuluv Jamoliddinovna</i> AESTHETIC FOUNDATIONS OF ROMANTIC DIRECTIONS IN EASTERN ART OF THE EARLY MIDDLE AGES	126-133
<i>Rizayev, Nodir Sobirovich</i> SOCIO-POLITICAL VIEWS OF BUKHARA'S JADIDS AT THE BEGINNING OF THE 20TH CENTURY	134-138
<i>Shukrullaeva Gulchehra Nasrullaevna</i> PHILOSOPHICAL ISSUES OF CONCEPTUAL IMPLEMENTATION OF THE PROCESS OF THE MORAL ENVIRONMENT IN THE GENESIS OF PUNISHMENT	139-144
<i>Shokirov Takhirjon Nurmamatovich</i> KEY TOPICS OF PHILOSOPHY OF CULTURE AND ART	145-149
<i>Ulugmuradov, Elyor Saidulloevich</i> THE PLACE AND SIGNIFICANCE OF MYSTICAL EXPERIENCE IN GNOSEOLOGY	150-154
<i>Ganiyev Sherxon Meytanbayevich</i> FORMS OF MANIFESTING CULTURAL AND SPIRITUAL-MORAL CHOICE IN THE SCIENCE AND PHILOSOPHY OF THE PRESENT PERIOD	155-164

10.00.00 – PHILOLOGICAL SCIENCES

<i>Dalievna Madina Xabibullaevna, Christian Capone, Satibaldieva Nigora Alimqul qizi</i> THE STUDY OF TERM AND ITS EQUIVALENT CONCEPTS IN TERMINOLOGY	165-178
<i>Chorieva Iroda Kurbonboevna</i> CLASSIFICATION OF ENGLISH AND UZBEK PROVERBS CONTAINING THE NAMES OF MEDICAL PERSONNEL ACCORDING TO DIFFERENT CHARACTERISTICS	179-183
<i>Sharipov, Abdulaziz Akmalovich</i> STUDY ASPECTS OF SPEECH OF GUIDE-INTERPRETERS	184-188
<i>Urinova Tursunoy Urin kizi</i> PERIODS AND WAYS OF FORMATION AND DEVELOPMENT OF DRESS DESIGN AND FASHION	189-193
<i>Normatova Shoira Umarovna, Abduraxmanova Mehribon Dustmuradovna</i> METHODS OF TEACHING ARTISTIC LITERATURE IN LANGUAGE EDUCATION	194-199
<i>Eshniyazova Maysara Beknazarovna</i> IDEOLOGICAL AND ARTISTIC ANALYSIS IN THE WORKS OF «SIROJUL MUSLIMIN” AND «ARBA'IN”	200-208

<i>Nazarov, Sardor Shamurodovich</i> A COMPARATIVE STUDY OF STRUCTURAL-SEMANTIC CHARACTERISTICS OF ENGLISH AND UZBEK LANGUAGE WORD COMBINATIONS	209-213
<i>Bazarbaeva Albina Mingaliyevna</i> COLOUR TYPES AND ANALYSIS: SEMANTIC AND STYLISTIC	214-218
<i>Berdieva, Zulfiya Safarovna</i> USE OF ANTHROPONYMS IN GERMAN FAIRY TALES	219-223
<i>Adilova Dilorom Kadirovna</i> DESCRIPTION OF THE SEMANTIC FIELD OF WORDS THAT REPRESENT THE PERSONAL QUALITIES OF A "WOMAN" IN POETIC TEXTS IN UZBEK AND RUSSIAN	224-230
<i>Khasanova Yulduz Mukhtor kizi</i> LITERARY CONCEPTUALIZATION OF THE MOTIF "MORALITY" IN THE TALES ABOUT ANIMALS OF THE EAST AND WEST	231-236
<i>Olimova Khurshida Vaydillaevna</i> STYLISTIC POSSIBILITIES OF NICKNAMES IN ENGLISH AND UZBEK	237-243
<i>Polvonniyozova Mahliyo O'ktamjon qizi</i> THE ROLE OF AFFECTIVE FACTORS IN SECOND LANGUAGE ACQUISITION	244-247
<i>Normamatov Farrukh Komiljon ugli</i> THE SIGNIFICANCE OF THE CONCEPT OF GOODNESS IN ENGLISH NATIONAL CULTURE	248-253
<i>Fakhriddin Yakubov</i> CHARACTERISTICS OF ELECTORAL POLITICAL DISCOURSE	254-259
<i>Bekmuratova Dilbar Xushmamatovna</i> ANTONYM IN EDUCATIONAL TERMINOLOGY: ANALYSIS AND IMPLICATIONS FOR PEDAGOGICAL PRACTICE	260-264
<i>Sharofova Sevinch Jamoliddin qizi</i> ALLITERATION IN THE POETRY OF OMON MATJAN	265-269
<i>Amonova Dilshod Azamatovna</i> THE IMPORTANCE OF FAIRY TALES IN CHILDREN'S LITERATURE	270-276
<i>Tukhtaeva Dildora Zokirovna</i> THE STYLISTIC FEATURES OF PHRASEOLOGICAL UNITS DENOTING HUMAN INTELLECTUAL ABILITIES IN ENGLISH AND UZBEK LANGUAGES	277-281
<i>Sattorova Nafisa Isomidinovna</i> REALIZATION OF THE ARTISTIC CONCEPT IN OYBEK'S WORKS	282-285
12.00.00 - LAW	
<i>Nodirakhon Abdurakhmanova</i> LEGAL REGULATION OF BLOCKCHAIN TECHNOLOGIES AND SMART CONTRACTS (COMPARATIVE ANALYSIS)	286-290
<i>Turgunov Murodjon</i> EXPRESSION OF CRIMES AGAINST HUMAN RELATIONS AND MORALITY IN "AVESTO"	291-298

<i>Sultonov Muxsinjon Muqimovich</i> THE CONCEPT OF THEFT OF OTHER PEOPLE'S PROPERTY USING INFORMATION TECHNOLOGY	299-309
<i>Xodjiyev Yunus Muxitdinovich</i> SOME LEGAL ISSUES IN INFORMATION SECURITY	310-315
<i>Makhmudova Khurmat Mukhtorovna</i> CONSTITUTIONAL BASIS AND GUARANTEES OF LABOR LAW	316-330
<i>Nurullayev Shokhrukh Shukhratillaevich</i> DIGITALIZATION AND MODERN TRENDS IN ENVIRONMENTAL LEGAL PROTECTION IN THE CONSTRUCTION FIELD	331-337
<i>Otamirzaev Oybek</i> LEGAL ISSUES OF LIMITING THE USE OF PLASTIC WASTE IN UZBEKISTAN AND FOREIGN EXPERIENCE	338-341
<i>Safarov Jamshid Ismoilovich</i> THE SIGNIFICANCE OF EXPRESSING CONSENT TO BE BOUND BY A TREATY IN THE DOCTRINE OF INTERNATIONAL LAW IN THE CONSIDERATION OF THE INVALIDITY OF A TREATY, TERMINATION AND SUSPENSION OF ITS OPERATION	342-349
<i>Sharipov Sanjar Sobirovich, Bozorov Azimjon Akhatovich</i> PUBLIC EVENTS FOR THE ORGANIZATION AND HOLDING OF EVENTS TIMELY ORGANIZATIONAL STRUCTURE OF THE COMPANY IMPLEMENTATION OF PUBLIC AWARENESS ACTIVITIES ESSENCE, SIGNIFICANCE AND CHARACTERISTIC FEATURES	350-357
<i>Normurodova Behruza Kholmuminovna</i> DIGITAL OPEN SOURCES AND THEIR USE IN DIGITAL FORENSICS	358-366
<i>Nematov Azizbek Golibjon o'g'li</i> THE NATURE AND IMPORTANCE OF THE TASK OF CRIME PREVENTION IN THE PRELIMINARY INVESTIGATION	367-373
<i>Dadaboeva Dilfuza Nurmatovna</i> THE SIGNIFICANCE OF THE PARTICIPATION OF NON-GOVERNMENT NON-PROFIT ORGANIZATIONS IN BUSINESS ACTIVITY	374-378
<i>Urazbayev Laziz Shuhrat ogli</i> ATTACKS ON CRITICAL DIGITAL INFRASTRUCTURES AND THEIR PREVENTION	379-383
13.00.00 – PEDAGOGICAL SCIENCES	
<i>Khudoyberganov Doniyor</i> THE NEED TO DEVELOP THE COGNITIVE COMPETENCE OF YOUNGER STUDENTS	384-388
<i>Hazratov Fazliddin Khikmatovich</i> FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF STUDENTS THROUGH OBJECT-ORIENTED PROGRAMMING LANGUAGES	389-393
<i>Khojamkulov Rasulbek Kurbon ogli</i> THE IMPORTANCE OF DEVELOPING DESIGN COMPETENCES OF FUTURE ENGINEERS USING COMPUTER GRAPHICS	394-398

<i>Zakirova Zulkhumor Zairjonovna</i> THE ROLE OF TEACHER QUESTIONING IN DEVELOPING CRITICAL THINKING SKILLS AS A WAY TO INDEPENDENT LEARNING	399-404
<i>Eshnazarov Murad Karimovich</i> IMPROVING PROFESSIONAL PREPARATION OF FUTURE TEACHERS BASED ON THE HERMENEUTIC APPROACH	405-410
<i>Menglikulov Khairulla Alikulovich</i> DIFFERENTIAL APPROACH TO FORMING SWIMMING ABILITIES AND SKILLS IN FEMALE STUDENTS	411-415
<i>Komilova Dildora Gulamjanovna</i> DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL COMMUNICATIVE COMPETENCE OF ECONOMICS STUDENTS IN ENGLISH LANGUAGE TEACHING	416-420
<i>Turdimurodov Dilmurod Yuldashevich</i> ADAPTIVE REACTIONS OF ATHLETES TO TECHNICAL ACTIONS IN BOXING	421-426
<i>Abdullayev Dilshod Xamidullo o'g'li</i> CONDITIONS AND METHODS OF TEACHING ACTIVITY GAMES TO CHILDREN	427-432
<i>Akhmedov Akmal</i> IMPORTANT CRITERIA FOR PREPARING FUTURE PSYCHOLOGISTS FOR PROFESSIONAL ACTIVITY IN THE PROCESS OF HIGHER EDUCATION	433-440
<i>Donisheva Gulro'y Axrorqul qizi</i> USE OF IT IN THE PROCESS OF LEARNING A FOREIGN LANGUAGE	441-444
<i>Qurbonboyeva Dilfuza Shukur qizi</i> FORMING COMMUNICATION COMPETENCES OF STUDENTS	445-449
<i>Erkaboev Oybek Mukhammadzhonovich</i> THE GROWTH RATE OF INDICATORS OF SPECIFIC COORDINATION ABILITIES OF CHILDREN AGED 6 YEARS	450-456
<i>Abatov Jalgasbay Orinbaevich</i> TEACHING FINE ART LESSONS IN CONNECTION WITH HISTORY	457-463
<i>Akramjonova Feruza Akramjonovna</i> INFLUENCE OF INNOVATIVE EDUCATIONAL ENVIRONMENT ON THE EDUCATIONAL PROCESS IN PRESCHOOL EDUCATIONAL INSTITUTION	464-468
<i>Makhmudova Zulfiya Khomitovna</i> ORGANIZATION OF PRESCHOOL EDUCATION AND FAMILY COOPERATION	469-476
<i>Abduvasieva Mahmuda Xamidullo qizi</i> UNIQUE ASPECTS OF THE CHINESE EDUCATION SYSTEM	477-483
<i>Boboqulov Chori Urolovich</i> PEDAGOGICAL PROBLEMS IN THE FORMATION OF MENTAL ABILITIES IN PRIMARY CLASS STUDENTS AND THEIR SOLUTION	484-489
<i>Esanova Gulchehra</i> PRINCIPLES AND METHODS OF PHYSICAL TRAINING OF YOUNG FOOTBALL PLAYERS	490-497

Received: 22 April 2024

Accepted: 1 May 2024

Published: 10 May 2024

Article / Original Paper

DIGITALIZATION AND MODERN TRENDS IN ENVIRONMENTAL LEGAL PROTECTION IN THE CONSTRUCTION FIELD

Nurullayev Shokhrukh Shukhratillaevich

Tashkent State Law University, Basic doctoral student

shokhrukhnurullayev@gmail.com

Abstract. This article discusses the reforms that are being implemented in the construction industry, the role of modern digital technologies in the construction industry, and ways to reduce harmful dust and waste emitted into the environment during the construction process using these digital technologies. The article talks about the changes taking place in the construction sector in order to reduce the damage to the environment through digital technologies in the construction sector, and also analyzes the trends in this field in our country.

Keywords: Environment for digital construction technologies, clean air, harmful dust, green building, benefits.

QURILISH SOHASIDA ATROF-MUHITNI HUQUQIY MUHOFAZA QILISHDA RAQAMLASHTIRISH VA ZAMONAVIY TENDENSIYALAR

Nurullayev Shoxrux Shuxratillayevich

Toshkent davlat yuridik universiteti tayanch doktoranti

Annotatsiya. Ushbu maqolada hozirgi kunda qurilish sohasida amalga oshirilayotgan islohotlar, qurilish sohasida zamonaviy raqamli texnologiyalarning qanday o'rin egallayotgani va ushbu raqamli texnologiyalardan foydalangan holda qurilish jarayonida atrof-muhitga chiqayotgan zararli chang va chiqindilarni qanday kamaytirish yo'llari haqida fikrlar bildiriladi. Maqolada qurilish sohasida raqamli texnologiyalar orqali atrof-muhitga zararni kamaytirish maqsadida qurilish sohasida ketayotgan o'zgarishlar haqida so'z yuritiladi, bundan tashqari yurtimizda shu sohaga oid ketayotgan tendensiyalar tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: Qurilish raqamli texnologiya atrof-muhit, toza havo, zararli changlar, yashil qurilish, imtiyozlar.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V4I5Y2024N47>

Kirish. Bugungi Atrof-muhitning barqarorligi to'g'risida xabardorlikning ortishi bilan ajralib turadigan bir davrda qurilish amaliyoti atrofidagi huquqiy landshaft sezilarli evolyutsiyani boshdan kechirdi. Rivojlanish va atrof-muhitni muhofaza qilish o'rtasidagi murakkab o'zaro bog'liqlik nihoyatda muhim bo'lib, taraqqiyot bilan sayyoramizni muhofaza qilish qoidalarini muvozanatlashtirishga qaratilgan murakkab huquqiy himoya tizimini keltirib chiqardi. Ushbu maqola qurilish faoliyati kontekstida atrof-muhitni muhofaza qilish bo'yicha huquqiy sohadagi zamonaviy tendensiyalarni o'rganadi. Jamiyat barqaror rivojlanish muammolari bilan kurashar ekan, qurilish industriyasini tartibga soluvchi nozik qonunchilik asoslarini tushunish siyosatchilardan tortib amaliyotchilargacha bo'lgan manfaatdor tomonlar uchun muhim ahamiyatga ega. Ushbu tadqiqot qurilish sohasida ekologik xavfsizlik choralarning asosiy tamoyillari, paydo bo'layotgan tendensiyalari va rivojlanayotgan tabiatini

yoritib beradi. Bu huquqiy qoidalar va barqaror kelajakni qurish zarurati o'rtasidagi dinamik munosabatlarga oydinlik kiritadi.

Asosiy qism. Ta'kidlash lozimki har qanday davlat o'zining ekologik siyosatini tizimlashtirishda amalga oshirilgan islohotlar va shu sohada bosib o'tilgan yo'llarni tahlil qiladi. Bunda tizim va konsepsiyalar alohida o'rin egallaydi.

Qurilish sohasida atrof-muhitni huquqiy muhofaza qilishga oid konsepsiyalar ko'p. Ulardan biri so'nggi yillarda mamlakatimizga kirib kelgan "yashil energiya" tushunchasidir. Qayta tiklanadigan energiya sifatida ham tanilgan yashil energiya — bu atrof-muhitga minimal ta'sir ko'rsatadigan tabiiy, to'ldiriladigan manbalardan ishlab chiqariladigan energiya. Bu manbalarga odatda quyosh nuri, shamol, suv, geotermal issiqlik va biomassa kiradi. Yashil energiya qazib olinadigan yoqilg'i kabi an'anaviy energiya manbalariga barqaror alternativ hisoblanadi. Chunki u kamroq issiqxona gazlari chiqindilari bilan elektr energiyasini ishlab chiqaradi va qayta tiklanmaydigan resurslarga qaramlikni kamaytiradi. Yashil energiya texnologiyalarining keng tarqalgan misollariga quyosh energiyasi uchun quyosh panellari, shamol energiyasi uchun shamol turbinalari, suv energiyasi uchun gidroelektrostansiyalar va organik materiallardan biomassa energiyasi kiradi. Yashil energiyadan foydalanish iqlim o'zgarishini yumshatish va ekologik barqarorlikni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Respublikada yashillik darajasini yanada oshirish, "yashil makon" umummilliy loyihasini izchil amalga oshirish orqali ekologik barqarorlikni ta'minlash chora-tadbirlari to'g'risida"gi farmonida O'zbekistonda "Yashil makon" umummilliy loyihasini yanada ommalashtirish, ekologiya sohasida davlat boshqaruvi tizimini takomillashtirish va ilg'or texnologiyalarni keng joriy etish hamda "O'zbekiston – 2030" strategiyasida belgilangan vazifalar ijrosini ta'minlash maqsadida: bir qancha vazifalar belgilangan xususan, shahar va tumanlarni yashil belbog'lar bilan o'rab olish, 5 gektardan kam bo'lmagan bog'larni barpo etish transchegaraviy garmisel shamollari va chang-qum bo'ronlari ta'sirini kamaytirish uchun "yashil qalqon" tashkil qilish va shunga o'xshash boshqa vazifalar belgilab berilgan bo'lib, bu kabi ishlarning barchasi yurtimizda 2030-yilgacha belgilangan taraqqiyot strategiyamizdan og'ishmagan holda yurtimizda yashil iqtisodiyotni barpo etish hisoblanadi.

Bu borada ayrim xorijiy davlatlar tajribasiga razm soladigan bo'lsak, qurilish sohasida atrof-muhitni huquqiy muhofaza qilishda raqamlashtirish turli davlatlarda turli xil usullar yordamida olib borilmoqda. Masalan, Yaponiyada, 2020-yil oktyabr oyida Bosh vazir Suga Yoshixide Yaponiyaning 2050-yilgacha uglerodsiz, karbonsiz jamiyatga aylanish maqsadini e'lon qildi. Uglerod neytralligiga nisbatan yashil innovatsiyaning asosiy tamoyillari sifatida mavjud yashil texnologiyalarni qo'llashni maksimal darajada oshirish hamda uglerodni ushlab va saqlash uchun salbiy emissiya texnologiyalarining rolini tan olish belgilandi [1].

Yaponiya vodoroddan foydalanish, saqlash, tashish va ishlab chiqarishda yetakchilik qilishni maqsad qilgan. Maqsad 2050-yilga kelib vodorod narxini LNG narxidan pastga tushirishdir, qurilish sohasida ekologik qonunbuzarliklarni oldini olishda davlat-xususiy sherikchilik tamoyillari asosida islohotlar olib borilmoqda. Ushbu sa'y-harakatlar chiqindilarni boshqarish muammolarini hal qilish va barqaror amaliyotni rivojlantirishni o'z ichiga oladi.

Buyuk Britaniya ham atrof-muhitni muhofaza qilishga katta e'tibor qaratgan holda qurilish sohasida raqamlashtirish dasturini faol ravishda amalga oshirmoqda. Bu borada Atrof-muhit to'g'risidagi 2021-yilda qabul qilingan qonun bo'lib, ushbu hujjat havo sifatini yaxshilash,

biologik xilma-xillik, suvni tejash, chiqindilarni kamaytirish va resurslar samaradorligini oshirish bo'yicha uzoq muddatli maqsadlarga erishishga qaratilgan. Ushbu qoidalarga muvofiq quyidagi tartiblab hamda rejalar ishlab chiqilgan:

- ishlab chiqaruvchi mas'uliyatini kengaytirish: Ishlab chiqaruvchilar o'z mahsulotlarini plastik qadoqlashdan boshlab, utilizatsiya qilish uchun to'lashlari kerak bo'ladi.
- bir marta ishlatiladigan plastmassalar uchun to'lovlar: plastik chiqindilarni kamaytirish choralari.
- resurslardan samarali foydalanishni rag'batlantirish.
- Iqtisodiy Hamkorlik Tashkiloti (IHT)ga a'zo bo'lmagan mamlakatlarga chiqindilar eksportini taqiqlash yoki cheklash.
- chiqindilarni boshqarish amaliyotini kuchaytirish [2].

Bundan tashqari, Buyuk Britaniyada hukumat yangi uylarning energiya samaradorligini tubdan yaxshilash rejalarini belgilab oldi, bunda barcha uylar yuqori energiya tejamkor, kam uglerodli isitish va 2025-yilga kelib nol uglerodga tayyor bo'lishi kerakligi belgilangan. Ushbu uylar hozirgi darajaga nisbatan 75-80% kamroq uglerod chiqindilarini ishlab chiqarishi kutilmoqda. Sanoat 2025-yilga kelib yangi standartlarga javob berishga tayyor bo'lishini ta'minlash uchun yangi uylar 2021-yildan boshlab uglerod chiqindilarini 31 foizga kamaytirishi kutilmoqda.

O'zbekiston ham qurilish industriyasini raqamlashtirish bo'yicha faol ish olib bormoqda. Shu bilan birga atrof-muhitni muhofaza qilishga alohida e'tibor qaratmoqda. O'zbekiston Respublikasining 2030-yilgacha atrof-muhitni muhofaza qilish konsepsiyasida atrof-muhitni muhofaza qilish sohasidagi ustuvor siyosat belgilab berilgan. Asosiy chora-tadbirlar quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- havoning ifloslanishini nazorat qilish texnologiyalari: O'zbekiston havo ifloslanishini nazorat qilish uchun ilg'or texnologiyalardan foydalanishni maqsad qilgan;
- chiqindilarni boshqarish: tegishli sa'y-harakatlar konchilik va qayta ishlash sanoati chiqindilarini qayta ishlash va yo'q qilishga qaratilgan;
- mamlakat ushbu "ifloslantiruvchi to'laydi" tamoyilni amalga oshirish, chiqindilar uchun to'lov ularning hajmi va atrof-muhitga ta'sirini aks ettirishini ta'minlash majburiyatini oladi [3].

Bugungi kunda huquq rivojining global miqyosdagi tendensiyalari sirasiga globallashuv jarayonlari va axborot kommunikatsiya vositalarining misli ko'rilmagan rivoji davlatlar va xalqlar o'zaro hamkorlik munosabatlarini rivojlanishiga kuchli turtki bo'lmoqda [4].

O'zbekistonda atrof-muhitni muhofaza qilishga oid bir qancha qonunlar qabul qilgan. Ulardan eng asosiysi bu "Tabiatni muhofaza qilish to'g'risida"gi qonun hisoblanadi. Ushbu qonun bilan muhofaza etiladigan tabiiy hududlar, davlat sanitariya nazorati, yer qa'rini boshqarish va ekologik ekspertiza kabi turli jihatlarni tartibga soladi [5].

Qurilish sohasida atrof-muhitni muhofaza qilish qonunlarining evolyutsiyasini tushunish tarixga nazar solishni talab qiladi. Dastlabki huquqiy qoidalar, birinchi navbatda, qurilish loyihalari bilan bog'liq bevosita ekologik xavflarni yumshatishga qaratilgan. Vaqt o'tishi bilan, uzoq muddatli ekologik ta'sirlar to'g'risida xabardorlik (public awareness) kuchayganligi sababli, qonunchilik asoslari kengroq mulohazalarni qamrab oladigan darajada kengaytirildi. Atrof-muhitga ta'sirni baholash (EIA), qurilish me'yorlari faoliyati va atrof-muhit o'rtasidagi murakkab munosabatlarning muhimligini aks ettira boshladi. Hozirgi kundagi

zamonaviy raqamli texnologiyalar yordamida esa qurilish sohasidagi ko'plab loyihalarni elektron shaklda tuzish, qurilish jarayonlarini elektron boshqarish imkoniyatlari vujudga kelgan.

Qurilish sanoatiga raqamli texnologiyalarning kirib kelishi an'anaviy jarayonlarni o'zgartirishga olib keldi. Bu o'z navbatida bu sohada samaradorlikni oshirish va uzoq vaqtdan beri davom etayotgan muammolarni hal qilish uchun katta imkoniyat beradi. Ayniqsa qurilishda raqamli texnologiyalarning integratsiyalashuvi bilan bir qator muhim yo'nalishlarda yutuqlar kuzatilmoqda.

Professor G.Uzakovning fikricha, "Shaharlar uchun dolzarb muammolarni hal qilish shaharlar ifloslanish darajasiga asoslangan ijtimoiy munosabatlarga ta'sir qilishning zamonaviy usullarini hisobga olgan holda hal qilinishi kerak [6].

Hozirgi kunda quyidagi bir qancha yangiliklarni ko'rib chiqsak.

Birinchiidan, bino ma'lumotlarini modellashtirish ya'ni binoning jismoniy va funksional xususiyatlarining raqamli tasvirda shakllantirish. Bu manfaatdor tomonlarga loyihaning barcha jarayonlarida birgalikda hamkorlik qilish va kerakli qarorlar qabul qilish imkonini beradi. Raqamli tasvirlar arxitektorlarga yaxshiroq rejalashtirish, loyihalash, qurish va texnik xizmat ko'rsatishni osonlashtiradi, xatolarni kamaytiradi va resurslardan foydalanishni optimallashtiradi. Bugungi kunda ekologik huquqiy munosabatlarning raqamlashtirishga oid islohotlar asosan avtomatlashtirish bilan cheklanib qolmoqda. Galdagi maqsad va keyingi bosqich, sohani **sun'iy intellekt orqali tartibga solish konsepsiyasi** asosida tashkil etish muhimdir. Shu ma'noda raqamlashtirish va sun'iy intellekt tushunchalari o'rtasida katta farq bor [7].

Ikkinchiidan, dronlardan qurilish maydonchalarini o'rganish, xaritalash va monitoring qilish uchun tobora ko'proq foydalanilmoqda. Ular real vaqt rejimida ma'lumotlarni taqdim etadi, bu ham loyiha ishtirokchilariga yaxshi qaror qabul qilish imkonini beradi. Dronlar, ayniqsa, yirik loyihalar uchun qimmatlidir, chunki ular tuzilmalarni tez va xavfsiz tekshira oladi, qo'l mehnatiga bo'lgan ehtiyojni esa kamaytiradi.

Uchinchiidan, 3D usulda ishlab chiqarishdan foydalanish ham bu sohada muhim ahamiyat kasb etmoqda va shuning uchun ham qurilishda tobora ommalashib bormoqda. 3D usulda ishlab chiqarish orqali murakkab va moslashtirilgan qurilish komponentlarini yaratish imkonini beradi. Ushbu texnologiya dizaynlarga innovatsion arxitektura yaratishga imkon berish bilan birga qurilish vaqtini, chiqindilarni va xarajatlarni kamaytirishi mumkin.

To'rtinchiidan, hozirgi kunda qurilish maydonlarida ulanish va aloqani yaxshilash uchun aloqa qurilmalari o'rnatilmoqda. Bunday aqlli sensor va qurilmalar uskunaning ishlashini, resurslardan foydalanishni kuzatishi va xavfsizlik sharoitlarini yaxshilashi mumkin. Bunday aloqa qurilmalaridan real vaqtda olingan ma'lumotlar tezkor qarorlar qabul qilish imkonini beradi.

Beshinchiidan, qurilish sohasidagi yana bir muhim yangilik bu robotexnika va avtomatlashtirishdir. Robotlardan qurilish jarayonida keng foydalanish katta inqilob bo'lishi mumkin, chunki bunday robotlar g'isht terish, payvandlash va tozalash kabi vazifalar ancha tez va sifatli tarzda bajaradi. Avtomatlashtirish samaradorlikni oshirishi, mehnat xarajatlarini kamaytirishi va malakali ishchilar etishmasligini bartaraf etishi mumkin. Shuningdek, qurilish robotlari inson ishchilari bilan birgalikda ishlash uchun mo'ljallangan bo'lishi va umumiy samaradorlikni oshirishga xizmat qilishi darkor.

Bu borada mamlakatimizda qurilish uchun yer berishda e-auksion tizimining joriy qilinganligini misol keltirishimiz mumkin. Ushbu tizim orqali qurilish korxonalarini o'zlari uchun kerak bo'lgan yer maydonlarini onlayn shaklda auksionda qatnashib qo'lga kiritishga harakat qiladilar. Bu tizimning joriy qilinishi ushbu sohada korrupsiyaning oldini olishda muhim ahamiyat kasb etadi. Qurilish sohasida qancha shaffoflik va adolat tamoyillariga rioya qilinsa, bu soha shunchalik darajada rivojlanadi hamda fuqarolar uchun ham xavfsiz uy-joy va ofis binolari barpo etiladi. Shuningdek, davlat tomonidan amalga oshiriladigan tenderlarning ham onlayn amalga oshirilishi ham bunga yaqqol misol bo'ladi. Bilamizki, tenderlarda davlat organi o'zi uchun manfaatli bo'lgan narx va shartlarda tadbirkorlar bilan shartnoma tuzadi bu jarayonni raqamlashtirish bilan inson omili kamaytirishga erishish natijasida bu jarayonda korrupsiyaning oldi olinadi.

Yashil qurilish amaliyotini rag'batlantirish uchun soliq imtiyozlarini taklif qiladigan bir qancha mamlakatlar mavjud. Shunday davlatlardan biri Finlyandiya. 1990-yilda Finlyandiya uglerod solig'ini joriy etgan birinchi davlat bo'lgan va o'shandan beri mamlakat issiqxona gazlari chiqindilarini taxminan beshdan bir qismga qisqartirdi [8]. Finlyandiya 2035-yilgacha ugleroddan neytral bo'lishni maqsad qilib qo'ygan bo'lib, ushbu maqsadga erishish uchun, mamlakat yashil binolar uchun soliq imtiyozlarini o'z ichiga olgan bir qancha siyosatlarini amalga oshirdi. Finlyandiya hukumati ma'lum energiya samaradorligi standartlariga javob beradigan yangi binolarni qurish uchun soliqni 60% gacha kamaytirishga mo'ljallangan dastur ishlab chiqqan bo'lib, ushbu soliqni kamaytirish qoidalari bir xil standartlarga javob beradigan mavjud binolarni ta'mirlash uchun ham qo'llaniladi.

Qurilish sanoatida raqamli texnologiyalar istiqbolli bo'lsa-da, ma'lumotlar xavfsizligi, ishchi kuchini o'qitish va yangi texnologiyalarni joriy etishning dastlabki xarajatlari bilan bog'liq muammolar ham mavjud. Biroq, bu muammolar hal etilishi va texnologiya rivojlanishi davom etar ekan, qurilish sanoati samaradorlik, barqarorlik va loyihaning umumiy natijalarini yaxshilaydigan transformativ o'zgarishlarni boshdan kechirishi aniq.

Xuddi shunday sharoitda qurilish jarayonlarini atrof muhitga ta'sirini elektron shaklda kuzatib borish ham mumkin bo'lib, mas'ul shaxslar bu orqali jarayonning atrof tabiiy muhitga qanday salbiy ta'sir etayotganligi elektron shaklda kuzatib borib, tegishli shaxslarga bu borada kerakli ko'rsatmalarni berish imkoniga ega bo'ladilar. Natijada esa tegishli choralarni tezkor ko'rish imkoniga ega bo'ladilar, bu imkoniyatdan mas'ul shaxslar unumli foydalanishi kerak bo'ladi.

Shunday ekan atrof muhitni muhofaza etishda rioya etilishi kerak bo'lgan muhim tamoyillar mavjud bo'lib, bular quyidagilarni o'z ichiga oladi:

1) Ehtiyotkorlik tamoyili: Atrof-muhitni muhofaza qilishning zamonaviy qonunlarida markaziy o'rinni ehtiyotkorlik prinsipi tashkil etadi va atrof-muhitga zarar yetkazilishining oldini olish bo'yicha faol choralar ko'rishga urg'u beradi. Qurilish sohasida ushbu tamoyil potensial ekologik xavflarni ular amalga oshishidan oldin aniqlash uchun mo'ljallangan qat'iy qoidalar va majburiy baholashlar orqali namoyon bo'ladi. Ushbu tamoyilning qo'llanilishi qurilish sanoatida barqaror amaliyot va texnologiyalarning integratsiyalashuviga turtki bo'ldi.

2) Yashil qurilish standartlari: Qurilishda atrof-muhitni huquqiy muhofaza qilishning zamonaviy tendensiyalaridan biri bu yashil qurilish standartlarini ko'paytirishdir. LEED (Energiya va atrof-muhitni loyihalashda yetakchilik) kabi keng tarqalgan reyting tizimlari quruvchilarni ekologik toza amaliyotlarga rioya qilishga undaydi. Hukumat energiya tejamkor

va ekologik mas'uliyatli inshootlarni qurishni rag'batlantirib, ushbu standartlarni qurilish me'yorlariga tobora ko'proq kiritishlari lozimdir.

Hukumatimiz so'ngi yillarda qurilish sohasida jiddiy ravishda islohotlarni amalga oshirib kelmoqda. Buni misoli sifatida quyidagilarni ko'rsatish mumkin. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2023 – 2025-yillarda O'zbekiston Respublikasining ijtimoiy va ishlab chiqarish infratuzilmasini rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida" 465-son qarorida 2022 – 2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasida belgilangan vazifalarni hayotga tatbiq etish, hududlarda, ayniqsa mahallalarda ijtimoiy va ishlab chiqarish infratuzilmasini yanada rivojlantirish, shuningdek, aholining turmush darajasini oshirish hamda tadbirkorlar uchun qulay investitsiya muhitini yaratish maqsadida qurilish sohasida bir qancha muhim vazifalar belgilangan bo'lib bular orqali qurilish sohasida tejamkor yashil qurilish sohasini rivojlantirish maqsadlari belgilangan.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, hozirgi global rivojlanish zamonida raqamlashtirish hamma sohalarga kirib borgani sari qurilish sohasiga ham raqamli texnologiyalarni jalb etish muhim hisoblanadi. Bu orqali raqamli boshqaruv va nazorat ishlari amalga oshiriladi. Natijada qurilish ishlari izchil ravishda nazorat qilib boriladi. Shuningdek, bu orqali nazoratchilar qurilish jarayonida uning atrof-muhitga ta'sirini aniqlab, nazorat qilishlari va tabiatga zararni maksimal darajada pasaytirishga erishishlari mumkin. Bunday natijaga erishish uchun esa barcha qurilish tashkilotlari o'z tizimlarida raqamli texnologiyalarni keng joriy etishi, bu orqali barcha jarayonlarni onlayn kuzatib borish imkoniyatini yaratib, mas'ul shaxslarga o'z vaqtida kerakli choralarni ko'rishlari darkordir.

Shu o'rinda qurilish sohasida raqamli texnologiyalarni keng joriy etish maqsadida bir qancha takliflarni ilgari suramiz:

Qurilish jarayonida atrof-muhitga zarar yetkazmasdan bitirgan tadbirkorlarga imtiyoz berish mexanizmlarini ishlab chiqish, bu borada normativ hujjatlarni ishlab chiqish va amaliyotga joriy etish maqsadga muvofiqdir.

Tadbirkorlar orasida yashil qurilish konsepsiyasini keng targ'ib qilish, bunday konsepsiyani keng joriy qilgan tadbirkorlarga keng imtiyozlar berish orqali qurilish sohasida bir paytning o'zida ham zamonaviy raqamli texnologiyalarni joriy etish, ham bu orqali yashil qurilish konsepsiyasini keng joriy etish orqali atrof muhitning ifloslanishini kamaytirish orqali jamoatchilik uchun sog'lom tabiiy muhitni shakllantirishga erishish mumkin.

Адабиётлар/Литература/References:

1. https://www.meti.go.jp/english/policy/energy_environment/global_warming/roadmap/innovation/jctgi.html;
2. <https://www.womblebondnickinson.com/uk/insights/articles-and-briefings/rebuild-construction-waste-environment-act-2021>;
3. <https://www.iea.org/policies/15258-concept-of-environmental-protection-of-the-republic-of-uzbekistan-until-2030>;
4. M.Axmedshaeva. Hozirgi zamonda huquq rivojining asosiy tendensiyalari // Yuridik fanlar axborotnomasi.- 2018. 2-son
5. <https://www.mondaq.com/environmental-law/1128736/environmental-norms-under-the-uzbek-law>;
6. G.Uzakova. Aholi punktlarida tabiiy resurslardan foydalanish va ularni muhofaza qilishning huquqiy tartibi. yuridik fan. doktori... dis. 2021

7. D.Maxkamov O'simlik dunyosini muhofaza qilish va undan foydalanishni huquqiy tartibga solish masalalari. yuridik fan. doktori... dis. 2023
8. <https://www.imf.org/en/News/Articles/2021/10/27/110421-finlands-green-building-revolution>.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 5 (4) – 2024

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари” электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил:

scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).